

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

13. szám.

Pest, marcius 31. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Pest marc. 30.

Minden arra mutat, nagy napra viradtunk. Magyarország sorsa tán ma fog elhatározatni.

Midőn e sorokat írjuk, reggel hét óra van. Az idő felcséges, a reggeli szürke ködök oszlanak. A város tekintete a folyam két partján nagyszerű. Az utcák népesek, de azon közönség, melly a legközelebb éjjeli népgyűlésen jelen volt, még nem mutatkozik.

Az olvasó, ki lapjaink számai közül néhányat átfutott, jól tudhatja, minő remény biztatott minket, miután a nemzet kívánatait, a király minden kikötés nélkül helybe hagyta.

Az nagyszerű esemény volt. Olly fényes, s az ország-nak annyi jeles férfiát, magában foglaló küldöttséget, e haza még nem látott soha.

Ama küldöttségek, mellyek hajdanában, a választott királyokat behozták, koránt sem lehettek illy nagyszerűek.

Nem hasonlíthatott ehhez I. Ferdinand kora, midőn az austriai ház, ellenében a nemzeti királynak, ide hozattatott.

Olvastuk, minő volt ama fogadtatás. Bécs város derék népe, a szó valódi értelmében nyílt karokkal fogadá hazánk fiait. —

Az ország színe a fejedelem elébe ment. A három százados szenvedés és keserűség után, ez volt első nap, mellyben a jobb jövődönnek reménye biztatóan tűnt fel.

A nemzet királya elébe bocsáttatott. Egyenesen és közvetlenül beszéltünk V. Ferdinánddal.

E napokban a világ legnyomorultabb gyülevesze, a bécsi bureaucratia tagjai sápadtan és reszketve szobáikba vonultak féltre. A birodalmi város teljesen fegyverezve volt. A német s a magyar azon nap ismerék meg egymást. Mi a németek ellen, kiket a bécsi kormányval ugyanazonosítottunk, politikai gyűlöletet éreztünk. A németek minket még mindig úgy tekintettek, mint maradványát az egykori népvándorlásoknak, olyanoknak, kiknek ha hatalmuk s erejük volna, ma is kalandokra adnák fejöket.

E nap mindent fényesen megczáfolt. A magyar ifjuság maga is részt vett a megtört bilincs egyes részeinek további tördelésében.

Egy új időszak pompás reggele volt. És mindezek ellenire, mi történik? — Tegnap este, akkor, midőn a biztos sükerben már senki sem kételkedett, úgy annyira, hogy az estéli hírek iránt, a kíváncsiság szemlátomást lehangultabb volt, mint csak tegnap előtt is, akkor lep meg minket egy királyi leirat, mellynél leverőbbben a három

százados szenvedés óta a magyarra soha semmi nem hatott.

A száz fejű hydra, mellyet Bécs vitéz népe eltiprott, ismét feléledt. A buta erőszak árnyai emelkednek fel. Viharos felhő közelg, fekete szárnyaival a legsötétebb éj száll alá. A távolban ismét lánczokat hallunk csörögni, vérpadok emelkednek s a villámok sugárai a bárdok élén törnek meg.

Ugy hiszük, e királyi leirat, mellyről itt szó van, a nap folytatában, minden utca sarkon olvasható lesz. Ott lesz valószínűleg az országgyűlés, e tárgyra vonatkozó határozata is.

A közönség e két okiratot elolvastva mindent meg fog érteni.

Polgártársak, e leirat a legbüszkébb kihívás, mit valaha egy kormány a nemzettel tett.

A leiratban vissza van huzva az, mit a királyi szó nagyhirű szentsége a nemzetnek olly ünnepélyesen átadott.

A leirat megtagadott, visszahuzott mindent. A felelős ministeriumot illető törvényjavaslat, olly csonkán, bénán és nyomorultan jött vissza, hogy azon leirat értelmében alakulandó ministerium az alkotmányos ministerségnek valóságos parodiája lenne.

A nemzet közvéleménye egyhangulag elítélé a cancellariat, ezen roskadozó épületet, mellynek hulló kövei egyeseket megsemmisíthetnek. A cancellariat, a magyar nemzet és alkotmány, ezen systematicus ellenségeit, ezen leggyűlöletesb institutiót, melly fennállása óta, mint nyomoru eszköz arra használtatott, hogy az alkotmányt elnyomja: a királyi leirat továbbra meghagyja!

Azt akarják, hogy a midőn Europa harmincz nap alatt félszázaddal haladt előre, midőn Magyarország törvényhozása a jövődönre alapjaul a nép képviselőtét határozta felvenni, akkor mi tovább is a Cancellaria, leggyűlöletesb és nyomasztó iga alatt éljünk, a Cancellaria, melly nem más, mint egy tudatlan, lelketlen, s a Bécsi bureaucratia zsoldjában élő, elfajult magyarok szolgálai csoportozata!

Ez fog még tovább is szemtelenül felettünk uralkodni. Most, polgártársak, midőn többé nem a nemesség néhány ezrei, hanem a népek millioi fognak szólni a hozandó határozatokban.

Most akarják felettünk az alkotmányos elleni bérszolgákat tovább fentartani.

Azon csodálatos állapot mellyet ezen királyi leirat, ha elfogaditnék, behozna, a világon a legnagyobbszerű guny volna az alkotmányos érzelem ellenében.

A ministerség olly nyomoru és alávaló hivatal volna, hogy azt becsületes ember szégyenlené elválnai.

Pénzügyeink maradnának a régi állapotban. Gazdálkodnának vele tovább is azok, kikben egyáltalában semmi bizodal-munk nincsen. A hadügy ministerium nem volna több, mint élelmezési biztos, egy szalma comissarius.

Az országgyűlés azonban erélyesen viselte magát. Határozatában kemény és férfias kitételekkel élt, olyanakkal, hogy azt, miután a szöveget csak egyszeri hallás után ismerjük, emlékezetünkben leírni kétkednünk kell.

Battyháni, Kossuth s a többi Pozsonyban levő ministe-rek azonnal lemondtak.

A nádor, egy a ministeriumhoz intézett nyilatkozatában, oda nyilatkozott: hogyha e leirat vissza nem vétetik, azonnal lemond a palatinusságról.

Az országgyűlés azalatt a legutolsó menedékhez folya-modott. A nádor még egyszer Bécsbe küldetett, azon megha-gyással, hogy huszonnégy óra alatt választ hozzon.

Tegnap este Pozsonyban az eredmény már tudva volt, ha a válasz folyvást tagadó volt, az országgyűlés színhelye mindenesetre nagy dolgok szemtanuja lehetett.

Minő hatást tett itt a leirat, azt a főváros lakói tudják.

A hír elterjedte után az utzákon egy pillanat alatt cso-portozások alakultak, minden felé hallatott: Megcsaltak Bécs-ben. Nem kell német kormány. Nem kell statusadósság. Él-jen a nemzeti convent. Fegyverre! fegyverre!

És a mi még Magyarországon először volt komolyan kimondva: Éljen a respublica!

Először, de mint a kik a kedélyeket ismerik, jól tud-hatják, úgy kiáltva ki, hogy az huszonnégy óra alatt olly köz-jelszóvá válhat, mint két hét előtt a sajtószabadság, melly a nép előtt még kevésbé ismert institutio.

A szó nagy volt. Nagyobb mint a mit Magyarorszá-gban valaha kimondottak.

És ha valaki jutalmat tűzött volna ki, mint kellene Ma-gyarországban a fenállt kormányzást, és mindazon viszonyo-kat, mellyeket ránk a pragmatica sanctio háritott a legrövidebb idő alatt compromittálni, arra a legjobb felelet leendne a ki-rályi leirat.

A mit azon elbizottak oda fen tesznek, a vaksághoz és örjüléshez hasonlít. Lehetlen szavakat találni azon csodálko-zás és boszankodás kifejezésére, mit gerjeszt az illy kalandor politika.

Az ország egyesülten áll, s ellenében néhány bureau-crata felkél, könyelmüleg vissza vet mindent.

Mit mondjunk azon játékra, melly oda fent az urbéri viszonyok tárgyában kelt felirattal üzetik. A kormány egy percz alatt az egész földmivelői osztályt felrevolutionálta.

Az e tárgyban kelt leiratott így fogják magyarázni. Az ország s földesurak elengedék a paraszt tartozását. A király azonban a törvényt nem akarja megerősíteni!

És mikor, melly időben mernek velünk így tenni?

Akkor polgártársak, midőn marcius tizenötödike után láttuk, hogy egy nap alatt, magyarország minden népei egye-

sülnek; midőn a mozgalom kokardáját kivétel nélkül mindenki hordja, midőn a polgárság és bátorlelkű ifjuság fegyverben áll, midőn monarchia szédöléssel fenyegetőzik, midőn Olasz-ország elveszett. Lengyelország az egész művelt világ egyhan-gu helyeslésével újra feltűnt. Midőn a porosz király Germa-nia Cesarja akar lenni, Franciaország hatalmasb mint valaha, s minden népnek, ki az absolutismust igát lerázza magáról, se-gítséget ígér.

Egy őszinte szót.

Ma reggel óta a városban igen szabadon beszélnek. A legnagyobb többség azt hiszi, hogy itt az idő, mellyben Ma-gyarország teljesen független legyen.

Ezt mindenki mondja, de az értelmezésben annyi a vé-lemény, a hány a fő. Vannak a kik ezen teljes függetlensé-get úgy értik, ha marad minden a mint van. Mások, ha az or-szággyűléstől a felelős ministerium tárgyában felküldött tör-vényjavaslat életbe lép. Mások, ha István nádor királynak ki-áltatik. Vannak, kiknek evangeliuma a respublica.

Egy őszinte szót.

Ha a történetek úgy hoznák magokkal, hogy Magyar-ország jelen kormány formája változást szenvedne, szükség hogy e fontosabb ügyben egyesek, bár mi nagy befolyásuak, a nemzet nevében ne határozhassanak.

Azt mindenki hiszi, hogy valaminek történni kell. Azt mind tudjuk, hogy az ausztriaiaknak e kettő között van választásuk. Elfogadni a felterjesztett törvényt s ez által a fejedelem névszerinti hatalmán kívül széles Magyarországot elvesze-teni, vagy megtagadni mindent, de ekkor a revolutióval kell megküzdeni, és győzni.

A feladat bajos, nehéz és nagyszerű kockázattal jár.

E pillanatban a birodalom három ponton lesz megtá-madva, Olaszországban, lengyelhonban és itt nálunk.

Orosz befolyástól nem kell félni. Még távol volnának a kozákok, már a francziák, itt volnának, s hoznának maguk-kal a löporon és golyokon kívül még a tiszta republicanis-must is.

És ez egy hónap alatt egész Európát lángba boritaná. A porosz király a megkezdett kalandortervet annyi idő alatt vinné ki, mennyi szükséges a futárok oda s visszajövetelére. A németek lelkesedéssel rohannának a régen óhajtott nem-zeti egység felé.

Azért az austriai kormány nem fog illyesmiket merény-lení, s az uralkodó is birni fog önállósággal, hogy azon két-ségbeesett párt befolyása alól magát kiszabadítsa.

E perczben teljes anarchia van. Ministerium is van, nincs is. Van választmány, de ez törvényen kívüli hatóság a Consilium kikopott az ügyek vezérletéről. A kamara a mara-dék pénzeket akarja Bécsbe sikkasztani. A katonai hatóság a ministerium alatt van. A kaszárnyák előtt nemzetország áll. Be-lől pedig az olasz katonák közt különös syptomák mutatkoznak!

Fegyverkezünk, és erővel olyan képeket csinálunk, mint ha ellenségünk nem volna.

Azért e magasztos perczen lelkünk mélyében oda nyilatkozunk, hogy ha itt a fenálló institutiók ellen a támadás polgári kötelesség volna, akkor azon kezdjük, hogy ideiglenes kormányt nevezünk ki.

Am legyenek azok a mostani ministerium, ha úgy tetszik.

Csak hogy a véghatározatot ez ügyben, tartsuk fel a nemzeti gyűlésnek.

A népgyűlések egymást érik. Az éjjel a legnagyobb ingerültség között rögtönözött egy illy gyűlés a szabadságtérén. Nyári Pál, Pulszky, Klauzál és Szemere egymás után váltának szót. Ezutóbbi a leiratra azon kifejezést használt^a, hogy az gyalázatos. Egyébiránt ezt már maga az országgyűlés is más szavakban elmondta.

Elhatározott egy proclamatio kinyomatása, melly szerint kimondatnék, az: hogy a haza veszedelemben van. Hogy mi igazságos kívánatunk mellett megmaradunk, s hogy azért ha kell, életünket is feláldozzuk.

Ma reggel 11 órakor. A museum térén volt gyűlés. Nyári Pál ismételte az éjjel elmondottakat.

Batthyány, Kossuth nevei hangos éljenekkel üdvöztettek.

István nádor mint leendő király éljenzetett. De Nyári Pál azt mondá: Nem ez az első teendő. Ha nem jö kedvező válasz, majd lejönnek a ministerek, ezek mellé álljon a nép egész tömegben, majd azok gondolkoznak helyettünk, bizzunk meg bennök és vakon engedelmeskedjünk.

És egy pár gyenge éljen után, a néhány ezerből álló gyűlés csendesesen, minden ingerültség vagy lelkesedés nélkül eloszlott.

Ma este öt órakor ismét gyűlés volt. Este pedig hír szerint a gözösre fogunk nagy számmal várakozni.

A *pragmatica sanctio*!

Illy czim alatt bocsát ma közre Irinyi József polgártársunk egy falragasztványt, mellyben miután a *sanctio pragmatica* az ország érdekével ellenkezésben lenni mondta: indítványozza:

Hogy a *pragmatica sanction* azon módosítás tétessék, miszerint Magyarország ne legyen többé az örökös tartományokkal egy közös fejedelem alatt.

Minden törvényt meg lehet változtatni, s valameddig e részben változás nem lesz Magyarországból semmi sem fog lenni. —

Az nem lehet, hogy a felelős ministerium Budapesten lakják, a király pedig Bécsben.

Éljen Magyarország teljes önállósága!

Horvátok, szeretett testvércink!

Háromszáz éves elnyomás után valahára a függetlenség, a szabadság küszöbére léptünk. A mit kivívtunk, a mi javunkra s a tiétekre egyiránt. vívtuk ki. A jelszó, melly alatt küzdünk, s ha kell, még fogunk küzdeni, nem a nemzetiség, hanem a minden nemzetiséget, minden érdeket magában foglaló függetlenség és szabadság szent neve. Az ügy közös, a miénk úgy mint a tiétek. Az ellenség közös: az ausztriai zsarnok bureaucratia. Ez ellen kell, hogy egyesüljünk, magyar, horváth, szerb, német, oláh és minden népfaj, melly a hazát lakja. Csak így őrizhetjük meg, csak így vivhatjuk ki az ország önállóságát, szabadságát.

Barátink! a jó és balsors között nyolcz századon által hiven megőrzött barátság szent nevében szólunk hozzátok, kedves atyánkfiai. A testvér meg fogja érteni testvérenek őszinte szavát. Horvátok! Mindenre, a mi szent előttetek, kérünk: ne viszáldjunk! Feledjük a nyelvkülömbőséget, kik a közszabadság érdekében egyek vagyunk. Ne hallgassunk azokra, kik bennünket egymás ellen ingerelnek, mert azok a mi közös gyöngítésünkre, elnyomásunkra akarják felhasználni a viszáldást. Testvérek egyesüljünk!

Kelt Pesten, 1848. évi marczius 31-kén,

A pestvárosi rendre ügyelő bizottmány.

Ő császári királyi Felsége akkor, midőn az országosan összevgyült KK. és RR-nek felírását folyó hó 16-kán vette, ennek tartalmára nézve, mind legfőbb királyi tiszttel, mind pedig a kor igényeivel számot vetvén, — azon atyai bizodalomnál fogva, mellyet hű nemzetének koronás fejedelméhez ragaszkodásában, s az ősi intézeteknek békes utoni kifejlése iránt nyilvánított szándokában helyezett, — Ő Fensége a cs. kir. örökös Főherczeg ország nádora által értesítette az országosan egybegyült KK. és RR-et: — hogy — miután most említett kedves öcsce, ugymint közakarattal elválasztott s általa megerősített nádor és királyi helytartó, a törvények által teljes hatalommal fel van ruházva, az országot a hozzá kapcsolott részekkel együtt, a korona egységének és a birodalom kapcsolatának épségben tartása mellett, Ő Fenségének az országbóli távolléte alatt, a törvény s alkotmány ösvényén kormányozni, — Ő Fensége a hű KK. és RR-nek egy a fenálló törvények értelmében független, felelős ministerium alkotása iránti kívánatát elfogadni kész legyen, egyszersmind felhatalmazván Ő Fenségét, miszerint e végre teljesen alkalmas egyéneket jelöljön ki, — egyúttal pedig oda munkálkodjék, hogy ezeknek hatásköre iránt czélszerű törvények, — a KK. és RR. által is helyesen kedveltnek tartott ama legszorosb kapocsnak kellő méltánylásával, melly a *pragmatica sanctio* által egyesült, s atyai gondoskodására egyformán jogosított örökös tartományai között létezik, — terjesztessenek legfelsőbb jóváhagyása alá. Eképen nyilvánított legtisztább szándokának ösvényét tehát továbbá is állhatatosan követvén, a független felelős magyar ministerium alakítása iránt készült, s folyó hó 23-kán kelt felírásukkal királyi jóváhagyása alá

bocsátott törvényekre nézve, azt rendelte az országosan egybegyült Karoknak és Rendeknek — annak külön szakaszait illetőleg — kegyesen válaszoltatni: miszerint az első szakasz, e szavakkal: „Ő Felségének a királynak személye szent és sérthetetlen“ — fejeztessék be, úgy mint mellynek csak első része tartozik jelen törvény köréhez, melly Ő Felségének az országgyűlése iránti jogaira nem terjeszkedhet. A második szakaszt aként kívánja szerkesztetni: „Ő Felségének az országbóli távollétében a mostani nádor s királyi helytartó főherceg István az országban és ahoz kapcsolt részekben sat.“ — Az 5-dik szakaszhoz pedig, melly szerint a miniszterium székhelye Buda-Pest, — azt kívánja világosan hozzá tétetni: miszerint Ő Felsége tanácskozás végett, a ministerek akármellyikét, bármikor maga elibe hívni magának fentartja. — Mi a 3-dik, 6-dik és 7-dik szakaszokat illeti, mellyek egymással szoros összefüggésben állanak: legfőbb királyi tisztével járó kötelességei, s fejedelmi jussainak, és az álladalom épségének fentartása, úgy szinte a rögtönzés veszelvényes következtéseinek mellőzése végett, kegyesen figyelmezteti az országos KK. és RR-eket: hogy azon tárgyak, mellyek, — az eddig kezelt egyéb közigazgatásiakon kívül, jelenleg a magyar kir. udv. cancellária köréhez tartoznak, háromfélék legyenek. Az első rendűek ugyanis azok, mellyek az egyházi s világi méltóságok, érsekek, püspökök és egyéb főpapok, úgy az ország zászlósai nevezését s a királyi adományozásokat illetik. Ezek iránt Ő Felségének kegyelmes elhatározása abban pontosul, hogy az illető miniszternek előterjesztésére, s illetőleg meghallgatásával, e kinevezések s adományozások továbbá is mindenkor egyenesen a koronás fejedelmet illessék, azonban királyi elhatározása az illető miniszter által irattassék alá. A másik rendbeli tárgyak a kegyelmezés jogának gyakorlatára, a nemességnek, czimeknek és rendeknek adására (mikre nézve az illető minisztereknek fennmarad, előterjesztéseket tenni), továbbá az itt tartózkodó honfiaknak magánjogi törvényes viszonyaikra, és a magyar udvari cancellariát, mint törvényes hitelességű helyet illető mindenemű tárgyalásokra vonatkoznak; mellyek iránt ugyan ezt, — figyelmezve az 1687-ik 8-ik törv. cikkre, — maga törvényes hatóságában továbbá is megtartani kívánja. A 3-dik rendbelieket, a magán perlekedésekben formák hiánya miatt kívánt orvoslatok s a visszahelyeztetési perek képezik; mellyekre nézve azt, a legközelebbi országgyűlésen jelen törvényjavaslat 17-dik szakasza értelmében teendő további törvényes rendelkezésig, szinte a mostani gyakorlatban hagyatni kívánja. — A királyi kincstár tekintetében, végre a királyi udvar fenntartására szükséges, s az öszves álladalmi költségeknek, mellyek az egész birodalom, tehát Magyarország és az ahoz tartozó részek érdekében is tétetnek, Magyarországot illető arányos részének fedezése iránt Ő Felsége a KK. és RR-nek nyilváníttatni rendelte: hogy az e végre Magyarországból jelenleg befolyt, s kellőleg kimutatandó jövedelmek a birodalom középponti pénztárába továbbá is beszolgáltatassanak, ezeknek minden felebbemelése ellenben országgyűlési egyezkedésnek tárgya legyen; minden vám és pénznemi s kereskedelmi intézkedések pedig az illető német örökös tartományi közigazgatásági organumokkal kölcsönös értekezés útján

történjenek. — Mihez képest e szakaszok ujabban szerkeszendők lesznek. — A 12-dik szakasznak f., alatti pontja a fentebbek szerint lévén módosítandó, a honvédelmi ministeriumra nézve kegyesen megjegyeztetni rendelte Ő Felsége, hogy e ministerium hatáskörének, mindenképpen e jött, az országosan egybegyült KK. és RR. által is kedveltnek tartott ama legszorosb kapocsnak kellő méltánylásától, melly a pragmática sanctio által egyesült örökös tartományok közt létezik, — különösen pedig Ő Felségének, mind a pragmática sanctio fenntartására, mind a fegyveres seregnek törvény szerű alkalmazására, s a katonai hivatalokrai nevezésekre vonatkozó jussától — mellyet Ő Felsége magának továbbá is fentart, — kell szükségképpen feltételezve lenni, úgy mint, mellyekhez Ő Felsége nem csak jussain szentségénél fogva, hanem kedvelt Magyarországa, s annak részei bátorsága, s boldogítására törekedő atyai szándékához képest is, királyi tiszte s kötelessége szerint állandóan ragaszkodik. A 14-ik §-hoz hozzá teendő „a nádor jóváhagyása mellett.“ — A 18-ik §. akként befejezendő: „az illető miniszter előterjesztésére Ő Felsége által nevezetnek ki.“ A 35-ik §. végezetre aképpen módosítandó: hogy a ministerium tagjainak hivatalbeli fizetéseit, a törvényhozás további rendelkezéseig, a fenséges Főherceg nádor s kir. helytartó javaslatára, Ő Felsége határozandja meg: a törvény egyéb szakaszaira semmi észrevétel nem forogván fen. — Egyébiránt Ő császári és apostoli királyi Felsége azon országos KK. és RR-hez császári királyi kegyelmével kegyelmesen s állandóan hajlandó marad. — Ő császári és apostoli királyi felsége által Bécsben bőtt máshó 28-án 1848. Zsedényi Eduárd m. k.

H a t á r o z a t a: Az országosan egybegyült KK. és RR-eknek, a folyó évi mártius hó 28-ik napján a felelős magyar ministerium tárgyában leérkezett k. kir. válasz iránt.

A KK. és RR. Ő Felségének koronás királyunknak azon királyi szavát, minélfogva egy felelős független magyar ministerium alakításában megegyezett, szentnek és sérthetetlennek tekintvén, mindazt, mi ezen királyi szót bár mi részben meghiusithatná, a nemzet és trón irányában, ugyanazon bureaucratia maradványai által, melly az austriai ház uralkodása alatt egyesült népek jövendőjét koczákra tette; vakmerően üzött játéknál egyébnek nem tekinthetik; vakmörnek a kifejezés teljes értelmé szerint, mert a királyi adott szó szentsége kétségbe nem hozathatik a nélkül, hogy a hit maga is a király iránt csorbát ne szenvedjen.

Mindazonáltal bizván Ő Főhercegségének a nádornak szilárd, elhatározott kijelentésében; miszerint Ő Felségénél eszközölni igérte, hogy a felelős ministerium iránti törvény aként hagyassék helyben, mint azt megalkotni a nemzet megnyugtatására szükséges, és a kérdésnek ekénti megoldásához tulajdon állását kötötte hozzá: bizván továbbá, hogy a királyi akaraton győzelmet nem veendének olly egyének, kiknek az ország sorsa felett intézkedni sem jogát sem hivatását el nem ismerik. A nádor kir. helytartó által önként nemes lélekkel ajánlott közbenjárásnak sikerét a lehető legrövidebb idő alatt elvárják, azon elszánt indulattal, mellyet a haza felett lebegő terhes pillanatok igényelnek.